

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane pešitna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 96.

Sreda, 26. novembra 1930.

Leto V.

Svobodne delavske strokovne organizacije in javne delavske institucije.

Že dalj časa se z gotovih strani javno, še bolj pa zahrbtno intrigira proti vplivu strokovnih organizacij Ujedinjene delavske strokovne zveze Jugoslavije v delavskih ustanovah javnopravnega značaja. Motivi za to akcijo so različni, nekateri teže za tem, da bi svoje slabe organizacije s pomočjo teh ustanov dvignili, ker drugega načina ne vedo, v večini slučajev pa stoje v ospredju osebni interes poedincev, ki bi radi na lahek način prišli do kruha. Motivji so torej na splošno rečeno, **ne-načelnega**, nepolitičnega, ampak čisto **osebnega** značaja. Poznamo mi te gavrane, ki iščejo že nekaj desetletij mrhovino in podkve izpod poginulih konj! Da ne bi bilo nejasnosti, kar se tiče našega zadržanja proti tem javnim delavskim ustanovah na zunaj, prav posebno pa še med delavstvom, je treba javno reči sledeče:

Svoj vpliv, ki ga ima sedaj v teh delavskih ustanovah, si je UDSZJ pridobila rednim potom in gotovo z večjo pravico kot ostale organizacije, ki v teh ustanovah z nami sodelujejo. Niti najmanj nismo mi krivi, če so se komunisti iz njih sami izključili. Vedno smo bili pripravljene in smo to tudi danes, da ta naš vpliv z izvedbo volitev v bolniške blagajne vseh vrst, delavske zbornice in preko njih za horze dela potrdimo, oz. korigiramo, bodisi v naš prid, ali obratno, v našo škodo. Mi ne potrebujemo nobenega vpliva, ako nam delavci ne izrečejo zaupanja.

Ako pa odločujoči faktorji nočejo volitev, potem pa mi za naše gibanje zahtevamo **odločen** vpliv v teh ustanovah v oni izmeri, ki ga zakon delavcem priznava. Da se pa mi nikakor ne branimo, deliti ta svoj vpliv z vsemi res delavskimi organizacijami delavcev in nameščencev, četudi stoje izven UDSZJ, smo v praksi že dovolj dokazali. Sicer pa ne gre tu samo za vpliv, ampak tudi za ogromen **angažman** in veliko politično **odgovornost**.

Mi smo to odgovornost v interesu delavskega razreda čisto zavestno prevzeli nase. **Toda mi nikakor nismo voljni, nositi odgovornost še zaneprej, če se nam skuša z denunciranjem in šikaniranjem vsako stvarno delo onemogočiti.** Osmešil bi se oni, ki misli, da bi nas mogel ostrašiti z nekimi žoltimi organizacijami in njihovo nacionalno firmo. Ako se mi zavedamo politične odgovornosti, potem se je morajo zavedati tudi drugi. Samo z nagajanjem nas ne bo nihče pregnal iz naših pozicij. Zato je treba izvršiti **političen akt**. Ako bi se s takim političnim aktom stvorilo v delavskih ustanovah drugačno stanje kakor je današnje, bodisi že v tem ali onem pravcu, potem si mi pridržimo absolutno svobodno roko, da se opredelimo, ali bomo v tej novi situaciji v delavskih ustanovah sodelovali ali ne. Mi ne moremo biti odgovorni za ono, kar drugi delajo, ampak samo za to, kar mi delamo, kakor danes nismo odgovorni za delo okrožnih uradov, na katere nimamo niti najmanjšega vpliva.

Jova Jakšič.

Ali si že član „Cankarjeve družbe“? Poskrbi, da bodo tudi tvoji prijatelji postali naročniki. Za 20 Din dobite štiri lepe knjige.

Proti Habsburžanom.

Dogovor male antante glede vrnitve Habsburžanov na madžarski prestol.

Iz Ženeve javljajo dunajskemu listu, da so države male antante sklenile dogovor, po katerem hočejo preprečiti vrnitev Habsburžanov na prestol. Če bi Oton Habsburški postal ogrski kralj, bi države male antante Čehoslovaška, Jugoslavija in Romunija takoj hermetično zaprle

meje. Obenem bi slučaj predložile v preiskavo svetu Društva narodov. Ako bi Ogrska ne popustila, imajo države male antante namen, pričeti proti Ogrski z vojaško akcijo. Sklep male antante je bil predložen generalnemu tajniku Društva narodov, Franciji, Angliji in Vatikanu.

Italija se boji gospodarskega poloma.

Nevarno naraščanje proračunske izgube. — Delavstvo naj jo plača.

Tekoči italijanski proračun izkazuje primanjkljaj 729 milijonov lir, to je, nad dve milijardi dinarjev.

Ministrski svet je sklenil, da ne uvede novih davščin, pač pa prične z znižavanjem bremen.

V ta namen se znižajo plače uradništvu v državnih in javnih upravah s 1. decembrom.

Pri sklepanju te naredbe se je vlada opirala na ta-le načela:

1. Mezde vseh delavskih kategorij so bile v zadnjem času bistveno znižane.

2. V interesu tako države kakor državnih nameščencev je, da se proračun izravna.

3. Znižanje plač bo pospešilo znižanje cen v nadrobni prodaji.

Sklepi so najlepši dokaz, da je narodnogospodarska politika Italije slaba. Nameščenci in delavci morajo s stradanjem, ker ne bodo mogli konsumirati, prisiliti trgovino, da zniža cene blagu. Na seji pa niso gosposdije nič govorili o tem, da bi mogli sanirati državni proračun z eno samo črto, če bi črtali znesek primanjkljaja v proračunu v postavki oboroževanje in ogromne stroške za fašistično milico.

Z narodnogospodarskega stališča se politika italijanske fašistične vlade ne more obnesti.

Avstrijski kancler Vaugoin doigral.

Vloga socialnih demokratov v novem parlamentu.

Izid avstrijskih volitev je spravil sedanjo vlado krščanskih socialcev in heimwehrov v prav neprijetno situacijo. Vaugoin in dr. Seipel sta menila, da jima bodo volitve prinesle sijajno zmago. Doživela je pa krščanskosocialna stranka poraz. V volilni borbi so celo njih zavezniki heimwehrovci strastno agitirali proti krščanskim socialcem, a kljub temu niso v volitvah uspeli niti sami. Taka volilna borba in tak žalosten volilni uspeh mora silno neugodno vplivati na razpoloženje prizadetih strank.

Posledice se kažejo. Predvsem je nastal v kmetiški zvezi odločen odpor proti Heimwehru. Tirolci so izključili dr. Steidleja in povsod po deželi se razvija agitacija proti heimwehrom, češ, da so neznačajan element ter da hočejo Avstrijci ohraniti demokracijo. Takemu pojavu se Vaugoin in dr. Seipel v svoji stranki ne moreta upirati z uspehom.

Kancler Vaugoin hoče pridobiti dr. Schobrov blok. Ponuja mu v novi vladi mesto podkanclerja ali zunanje ministrstvo. Dr. Schober te ponudbe odklanja, češ, da z Vaugoinom ne more sodelovati v vladi, ker je on povzročil volitve, ko ni bilo nobene državne potrebe zanje. Krščanski socialci z dr. Seiplom in Vaugoinom na čelu so izzvali tudi krizo dr. Schobrove vlade name-noma.

Za krščanske socialce vodi po-

gajanja z dr. Schobrom in heimwehrom predsednik krščansko socialnega kluba dr. Buresch, ki pa z ozirom na politično razpoloženje ne morejo vesti do drugačnega rezultata, kakor da se izloči heimwehrovce ter se ustvari modus vivendi med krščanskimi socialci, Schobrovim blokom in socialnimi demokrati.

Če bo rezultat pogajanj tak, potem je verjetno, da sestavi dr. Schober začasno manjšinsko vlado, ki bi jo krščanski socialci dejansko, socialni demokrati pa moralno podpirali.

Ni namreč misliti, da bi socialni demokrati mogli vstopiti v vlado, dasi so najmočnejša stranka v parlamentu, ker ima socialna demokracija nalogo, da čuva avstrijsko republiko in nje demokracijo, kar dela kot vplivna stranka mnogo lažje zunaj vlade kakor v vladi.

Krščanski socialci se pogajajo za sestavo vlade tudi s heimatblokom. Ta pa zahteva v vladi zaupnika heimwehra, predvsem notranjega ministra, kar pomeni naravnost prešerno zahtevo in izročitev javne varnosti fašizmu naravnost v roke, s čemer pa dvomimo, da bi bile avstrijske meščanske stranke zadovoljne.

Uverjeni smo, da bo avstrijska socialna demokracija v težkem položaju znala čuvati pravice avstrijskega naroda, kakor je to storila doslej vedno.

Grčija se približuje mali antanti.

Na Grškem imajo vatikanski misijonarji italijanske šole. Venizelos pa te šole ovira in jih skuša odpraviti. To pa silno razburja italijanski fašizem in Vatikan. Francoski zastopnik je že na angorski konferenci priporočal Turčiji in Grčiji, da se naslonita na balkanske države in malo antanto. Čehoslovaški zunanji minister je imel posvetovanja z grškim zunanjim ministrom Mihaloko-

pulosom glede pogodbe med Grčijo in Čehoslovaško. V kratkem pojde dr. Beneš v Atene, da to pogodbo sklene z Venizelosom in s tem pritegne Grčijo k sodelovanju z malo antanto in balkanskimi državami. V političnem razvoju je korak velikega pomena, ker se s tem zblížujejo jugovzhodne evropske države in izolira fašistična Italija.

Zunanja politika Nemčije.

Nemčija hoče točen odgovor, ali narodi mislijo na razorožitev ali ne.

V nemškem državnem zboru je v proračunski razpravi imel v četrtek nemški zunanji minister dr. Curtius važen zunanjepolitičen govor, ki je imel dva namena. Prvič je dr. Curtius odgovarjal predsedniku francoske vlade Tardieuu, ki je rekel, da pomeni revizija mirovnih pogodb vojno, drugič pa je s svojim programom hotel ubiti radikalno fašistično opozicijo in izposlovati odobritev proračuna. Nemčija se nahaja res v težkem gospodarskem položaju ter že danes razmišlja o moratoriju za svoje obveznosti v zmislu določb Youngovega načrta.

V bistvu je dr. Curtius poudaril naslednje točke svojega novega zunanjepolitičnega programa:

1. Nemčija bo, če bo potrebno, ukrenila mednarodne korake, da se dolžne vojne obveznosti prilagode svetovnogospodarskemu razvoju. — Ravnala se bo pri tem po Youngovem načrtu, ni pa nikdar dala kake garancije za ta načrt.

2. Nemčija smatra svojo razorožitev samo kot predhodnico splošne razorožitve ter zahteva priznanje tega načela. Prav zaradi lastne razorožitve zahteva enako kakor Francija zase varnost ter smatra vprašanje razorožitve kot preizkušnjo za Zvezo narodov, ki bi bila v največji nevarnosti, če se odreče v tem vprašanju.

3. Nemčija podčrtava sedaj svojo trajno zahtevo prav ofiциelno, da deli verzajlske pogodbe ne morejo ostati trajno zakon Evrope, ter da se nemški narod s sedanjim stanjem stvari, zlasti na vzhodu (napram Poljski), ne more strinjati. Stavi to zahtevo na podlagi člena 19 mednarodnega dogovora, ki to neobhodno potrebno pogodbeno določbo predvideva.

V svojem govoru je dr. Curtius rekel, da Nemci ne marajo razdreti pogodbe, pač pa ustvariti možnost, da premagajo težka bremena ter preprečijo padec svoje valute. Nemčija je za sodelovanje s Francijo, ne more pa biti za delitev držav v razne fronte. S sovjetsko Rusijo in Zedinjenimi državami je Nemčija v marsičem uspešno sodelovala, zadržitega hoče biti v tem oziru svobodna.

Prav ostro se je pa izrekel dr. Curtius glede vprašanja splošne razorožitve. Tu je treba pokazati jasno barvo. Nemčija je skušala voditi vedno pomirjevalno zunanjo politiko ter ima pravico, da zahteva od inozemstva več razumevanja za svoj položaj. Nemčija ne sili k reviziji mirovnih pogodb. Napačno pa je, če trdi Tardieu, da vprašanja o reviziji mirovnih pogodb pomenijo vojno. Če se ne bi upoštevale življenske potrebe Nemčije, ki se lahko dosežejo samo potom mirnega sporazuma, potem bo ostal tudi Briandov načrt o Panevropi — iluzija.

Če hoče Francija zaščititi meje, je to vprašanje še važnejše za Nemčijo. Zahtevamo, da se skliče razorožitvena konferenca, ki naj pove, ali je za splošno razorožitev ali ne.

Polom kapitalizma.

Tekom petih dni 110 bank skrahiralo.

Glasom neke brzozavke iz Newyorka z dne 22. nov., je v zadnjih petih dneh v Zedinjenih državah 110 bank ustavilo plačila.

Hišni posestniki se radujejo svoje zmage nad najemniki.

Zadovoljnost se jim smeje z lica.

Hišni posestniki Dravske banovine se v svojem glasilu »Moj dom« z dne 10. novembra 1930, št. 11-12, sami sebe občudujejo in bahajo, kako sijajne uspehe so dosegli s svojo organizacijo. Pomislite, tam na Španskem se je vršil VII. mednarodni kongres hišnih posestnikov letos meseca maja, na katerem so povečevali uspehe organizacije hišnih posestnikov v Jugoslaviji.

Edino v Jugoslaviji so dosegli hišni posestniki popolno prostost zopetnega prostega razpolaganja s svojo imovino, to je, da lahko mečejo stranke iz hiše in jim zaračunajo najemnino, kolikor hočejo.

Pomembno je zlasti, da list prav izrecno pove, da so hišni posestniki tako svobodni, da oddajajo stanovanja svobodno in to za najemnine, ki večinoma daleč presegajo zlato pariteto. Drugod se bodo morali še boriti, da bodo to dosegli.

To priznanje je velikega pomena, ker namigava na oderuštvo s stanovanji.

Nadalje priporoča ta čedni list uvedbo črnih list za stanovanjske najemnike. Vsak hišni posestnik naj sporoči organizaciji hišnih posestnikov vse potrebne podatke o najemnikih. To se pravi z drugimi besedami, hišni posestnik, ki je lahko bedak, človek s predsodki, naj ocenjuje najemnike in daje podatke za črno listo za organizacijo hišnih posestnikov. Toliko in toliko tisoč hišnih posestnikov naj bo posamezni sodnik nad najemniki, ki je lahko osebno neobjektiven iz kakršnihkoli razlogov.

Nadaljnje zasluge se tičejo davčnih in dokladnih olajšav.

Omeniti pa moramo ob tej priliki še eno dejstvo, ki karakterizira hišne posestnike. Nekateri hišni posestniki imajo lepo navado, da zahtevajo od novega najemnika velikih investicij v stanovanje, ali pa mu ga ne dajo. Ti zahtevki dosežajo pogostoma po 2000 in tudi do 10.000 Din. List »Moj dom« te pridobitve ne omenja, zaradi tega ne vemo, ali tako naroča hišnim posestnikom njih organizacija ali pa so hišni posestniki sami tako pametni, da pobirajo najemnino nad zlato pariteto in zahtevajo še od strank, da jim z investicijami povečajo vrednost hiš.

Zdi se nam, da tu ni vse v redu. Nameščenske in delavske plače daleč pod zlato pariteto, stanovanjska najemnina pa večinoma daleč presega zlato pariteto.

V drugih razmerah bi imenovali to — verižništvo.

Pred uveljavljenjem starostnega zavarovanja v Avstriji.

Večina v parlamentu zagotovljena.

Avstrijski parlament je sicer že pred tremi leti sklenil uvesti starostno zavarovanje, s pridržkom pa, da isto stopi v veljavo šele tedaj, ko bo v državi zavladalo nekako blagostanje, na kar bi delavci tudi še lahko sto let čakali, kajti g. prelat Seipel je jezuit in zato ni točno rečeno, kako naj bi se to blagostanje ugotovilo. Socijalisti so med tem ponovno zahtevali, da naj zakon stopi v veljavo, kajti Avstrija ima stalno nad 300 tisoč brezposelnih, ki jih mora podpirati, zato bi bilo bolj pametno, da se vse delavce nad 60 let stare izloči iz zavarovanja zoper brezposelnost in se jim da starostno oz. invalidsko rento. Toda krščanski socijalci tega niso dosedaj hoteli. Zato so socijalisti uvedli akcijo za ljudsko glasovanje in so prejeli milijon in pol glasov. To je bil šele predlog. Toda med tem so bile razpisane volitve v skupščino in ljudstvo je zahtevalo od kandidatov, da morajo, če bodo izvoljeni, glasovati za

uvedbo starostnega zavarovanja. — Schober je to obljubil in s tem je večina že tu. Sedaj pa se sliši, da mislijo tudi Seiplovi klerikalci po večini glasovati za to, da stopi zakon v veljavo. Seveda, če bi bili socijalisti pri volitvah izgubili, tedaj najbrž ne bi bilo iz te moke kruha. To pa je vsekakor velikega pomena.

Tudi Švica uvaja starostno zavarovanje.

V Švici pripravljajo zakon za zavarovanje delavcev za starost, onemoglost ter smrt. Med tem pa je občinski svet glavnega mesta Berna sklenil, neoziraje se na tozadevno akcijo države, uvesti starostno zavarovanje za mestne delavce, stare nad 65 let. Vsak tak delavec, ki je 65 let star in je bil po 45. letu svoje starosti vsaj skozi 15 let v mestu Bernu zaposlen, dobi letno rento, če je samec, 480, ako pa je oženjen, pa 600 frankov (6600 Din).

Doma in po svetu.

Rešilne parole. Razvoj je v krizi. Politika, gospodarstvo, da celo obstoj človeške družbe prihaja v krizo. V takih debalah prihajajo preroki in vedeži, ki zaženo v svet najrazličnejše rešilne in reševalne parole. Imamo filozofe in špekulante, pa tudi sofiste, ki prihajajo z različnimi parolami, katerih se svet oklepa, kakor utopljenec bilke. Najprej je bil fašizem rešitelj; kratek razvoj je pokazal, da ni. Demokracija je bila zlo, ki zahteva, da se gospodarji za vse človeštvo, pa že uničuje gospodarstvo; najnovejša parola o znižanju mezd, ki straši že nekaj mesecev v Nemčiji ter se izvaja tudi v Italiji, je poleg krščanskega potrpljenja in pokorščine napram izkoriščevalcem zaenkrat zadnja novost na tem polju. Tako prihaja parola za parolo, ki ima vsaka namen, delovnim slojem nekaj vzeti, ali vsaj poslabšati njihovo eksistenčno možnost. Odvzema se obenem delovnim slojem pravico do sodločevanja v človeški družbi. — Vzemimo za zgled utopljenca, ki se lovi za bilko, da se reši. Če mu boš ti znikal tla pod nogami, se mora utopiti, ali pa mora prepoditi svojega sovražnika, ki mu iznika tla. Temu primeru je prav natančno podobna najnovejša »gospodarska parola«: Najprej znižajte plače, mezde znatno, potem cene blaga manj znatno. S tem se spravljajo ljudi v večjo socialno bedo, k počasnemu propadu, dočim se kapitalizmu pomaga, ker ima po tej paroli sorazmerno večje dobičke. Sancijska gospodarstva je mogoča le,

če se odpravijo mrtve investicije; v Italiji za fašistično milico in oboroževanje. Povsod pa z dobrim socialnim položajem delavstva in splošnim deležem na produkciji.

Na koliko kvadratnih kilometrov pride po ena šola? V Dravski banovini pride navsakih 18 kvadratnih kilometrov ena šola. Za njo pride Dalmacija z eno šolo na vsakih 20 kvadratnih kilometrov, Vojvodina ima eno ljudsko šolo na vsakih 24 kvadratnih kilometrov, Hrvaška s Slavonijo na vsakih 25 kvadratnih kilometrov, Srbija z eno šolo na vsakih 38 kvadratnih kilometrov, in Bosna in Hercegovina z eno šolo na 89 kvadratnih kilometrov šole. — Povprečno pride v Jugoslaviji na vsakih 33 kvadratnih kilometrov in na okroglo 1.600 prebivalcev po ena šola. Tako torej stojimo v pismenosti in v šolstvu. Treba bo vsekakor še mnogo dela, mnogo truda in mnogo časa ter denarja, da se nivo naše prosvete dvigne kakor je treba.

V Novem Sadu imajo ponarejeno maslo na glavi. Na podlagi ovadbe neke slaščičarne proti centrali mlekarniške zadrage v Novem Sadu, je policija pri slednji zaplenila 2000 kg masla v vrednosti 60.000 Din. Na mestnem fizikatu so namreč ugotovili, da maslo ni užitno. Da se dožene, iz kakšne snovi je maslo narejeno, so poslali vzorec na kemični zavod v Beograd.

Kako se godi Avstriji, je razvidno iz števila brezposelnih in števila insolvent. Toda še ena panoga je, iz

katere se zrcali avstrijsko gospodarstvo, vsaj v kolikor se nanaša na industrijo in obrt. Pred kratkim je največja avstrijska bolniška blagajna »Arbeiter-Krankenversicherungskasse Wien« objavila svoje letno poročilo, iz katerega je razvidno, da so podjetniki v zaostanku s plačili lastnih prispevkov za okroglo vsoto 10,5 milijona šilingov, kar odgovarja celokupnim dohodkom blagajne za tri mesece. Razen tega ima omenjena blagajna primanjkljajev v različnih fondih za enako vsoto. Ker znašajo letošnji dohodki skupno 45,8 milijona šilingov, je tedaj blagajna prikrasana skoraj za celo polovico. V letu 1929 se je izvršilo pri različnih tvrdkah 50.000 rubežni. Predlogov, da se naj rubi stroje ter razne trgovsko-industrijske inventarje, je bilo 48.145. V okroglo 21.000 slučajih se je taka rubežen v resnici izvršila. Bolniška blagajna je v več kot 10 tisoč slučajih predlagala in dosegla, da je bil proglašen nad tvrdkami konkurz. To je sicer žalostna slika, toda gotovo pa je, da je pri tem tudi nekoliko sabotaže s strani podjetnikov. Podjetniki pač ne pozabijo nikoli odtegniti delavčevih prispevkov, ki jih pa ne obračunajo tako točno. V splošnem pa avstrijske gospodarske krize ni podcenjevati, ker vsled nje silno trpijo tudi delavske strokovne ter politične organizacije, ki se na vendar junaško in naravnost sijajno držijo, kot so to dokazale zadnje volitve.

Oto Habsburg je polnoleten, ker je bil dne 20. nov. 18 let star; zato si je naročil bivšega dvornega fotografa iz Badna, kot da ne bi v Belgiji imeli sposobnih slikarjev. Ker je moral torej fotograf potovati tja v Bruselj, je znamenje, da novo pečen madžarski kralj ne misli še priti na svoj prestol, dasi je to po njegovem mnenju velika škoda za madžarsko ljudstvo, kateremu bi Oto po svojih lastnih izjavah zelo rad pomagal — prazniti žepe!

Pabst na Dunaju. Pabst, ki se je nahajal v pregnanstvu v Italiji, se je na avstrijski državni praznik vrnil v Avstrijo, ker mu je sedanja klerikalno-heimwehrovska vlada dovolila povratek. Do Brennerja so Pabsta spremljali Mussolinijevi fašisti, tu pa so ga slovesno sprejeli avstrijski, nakar se je v Innsbrucku vršila velika parada. Toda, o joj! Čez par dni je moral g. major mujno zapustiti tla svete tirolske dežele ter zbežati na Dunaj pod okrilje »kneza« in še za malo dni notranjega ministra Starhemberga. Tirolski kmetje so namreč imeli zborovanje v Innsbrucku, na katerem je zavladalo silno razburjenje proti Heimwehru, zlasti pa proti njegovim voditeljem. Gobezdavi dr. Steidle je bil izključen iz Landbunda in se je že sedaj podal v Italijo na odmor. Seveda so Tirolci tudi Pabsta odločno odklonili, nakar

Ivan Vuk:

Usoda malega Marka

Ko je odprl vrata, je puhnil iz ječe strašen vonj človeškega izparevanja. Porinil je Marka čez prag in zopet zaprl vrata.

Pozdravljajoči vzkliki so sprejeli Marka in žandar, stopajoč po stopnicah nazaj, se je lahko nasmehnil pod žandarskimi brki.

Takšna je usoda majhnega Marka...

Čez nekaj dni ga pozove policijski uradnik.

»Lagal si, da si iz Aleksandrova,« je rekel in mršil obrvi. »Glej, kako si že pokvarjen.«

Razgrnil je akt in gledal vanj.

»V Aleksandrovcu te nikdo ne pozna, piše občinski predstojnik.«

»Iz Bruna sem,« je rekel Marko. V prsih je čutil zadovoljstvo. Rekel je v mislih:

»Ne boš, Beda, mučila mame, ne boš.«

»Zopet lažeš,« je rekel uradnik.

»Iz Bruna sem,« je ponovil Marko in tiščal zobe. Zakaj, hudo mu je postajalo in na jok mu je šlo.

Uradnik je zapisal.

Ali čez nekaj dni je bil Marko zopet priveden pred uradnika. In zopet je Marko imenoval drug kraj. Tako je šlo nekaj tednov.

Naposled reče policijski uradnik:

»Marko Ristić... Kdo ve, si li ti res Marko Ristić... Mlad si še, zelo mlad, otrok takorekoč. A silno si pokvarjen. Kaj bo s teboj? Glej, kolikokrat si nas nalagal... Zakaj ne govoriš resnice? Saj je vendar v tvojo korist. Da nisi nič ukral, to že vemo sedaj. Moramo pa tudi vedeti, odkod si, kdo si... Razumeš?... Moramo vedeti, zakaj poslati te hočemo domov k materi, če jo imaš...«

Tu je utihnil in vprašal:

»Ali imaš mater?«

Marko je stisnil drobne, slabo umite roke k prsim in pokimal žalostno.

»Vidiš, gotovo je v skrbeh zavoljo tebe, a ti tako trdovratno lažeš.«

Marko je jel tiho jokati.

Policijski uradnik je vstal in stopil k njemu. Položil je roko na dečkovo ramo in nežno je rekel:

»Povej, Marko...«

Marko je ječal in mehak uradnikov glas ga je zmešal. Že je hotel povedati vso resnico, a tedaj je zagledal na stolu, kjer je sedel prej policijski uradnik, Bedo. Sedela je in

se je smehljala s čeljustmi in si mela roke.

»Le povej,« mu je prikinavala.

»Gospod, ko bi vi vedeli...«

Marko je glasno zajokal.

»Kaj, če bi vedel,« je vprašal uradnik.

Marko je pomolčal.

»Beda ne sme zmagati.«

Uradnik je gledal.

»Kakšna Beda?... Kaj ne sme?«

»Beda,« je ponavljal Marko. »Tista, ki trdovratno sedi pri naši mizi in se vedno smeje. Tista, ki so nam jo poslali gospodje, ko je umrl oče, da sedi pri nas. Zato so nam jo poslali, ker so kupili očetovo kri...«

Policijski uradnik ni ničesar razumel. Položil je roko na dečkovo čelo in dal poklicati zdravnika.

»Je li zdrav ta dečko?« je rekel zdravniku. »Tako čudno fantazira.« Zdravnik je pregledal Marka in zmajal z rameni.

»Pljuča niso najboljše,« je rekel.

»Več zraka potrebuje. Drugače je zdrav.«

Uradnik se je obrnil k dečku.

»Si slišal?... Zraka potrebuješ... Tam, v tistih sobah-ječal umreš... Če imaš rad mater, povej, da bomo vedeli, kdo si in odkod si, da boš prost.«

Marko pa je povsili glavo in jokal.

»Ne smem, gospod,« je ječjal.

»Ne smem, ker bi mama umrla.«

Uradnik je zmajal s pleči in rekel nejevoljen:

»Pa dobro. Nočeš, pa boš zaprt. Ko se naveličaš, boš povedal.«

Obrnil se je k žandarju in zamahnil z roko. Žandar je pristopil in odšel z Markom zopet po stopnicah.

Tri mesece je že živel Marko v družbi apašev in žeparjev ter poslušal njihove nauke. Uradnik ga ni več klical. Samo ključarji-žandarji so mu dajali od svojega, kar so kupili, da ni živel samo od kruha. Vsak večer so ga preštevali z drugimi in vsako jutro so ga spuščali z drugimi na enourni sprehod na dvorišče.

In ko so njegovi brkati tovariši že zaspali, je še z odprtimi očmi strmel v nizek, umazan strop in njegove ustnice so se rahlo gibale:

»Mati... mama... Kako je s teboj? Ali si zdrava?... Nikdar ne smeš zvedeti, kaj se je zgodilo s tvojim Markom, ki si ga blagoslovila, ko je odhajal.«

To je bila njegova molitev.

(Dalje prihodnjic.)

je isti v največji naglici zapustil nje-
mu tako priljubljeno Tirolsko. Kaj
se bo s Pabstom v najkrajšem času
zgodilo, ko bo namreč sestavljena
nova vlada, se še ne ve.

**Dunajsko Novomesto bo imelo
občinske volitve.** V občinskem svetu
Dunajskega Novega mesta je 29 so-
cijalnih demokratov, 4 vsenemci in
1 nacionalni socijalist. Krščanski
socijalci oziroma knez Starhemberg
je občinski svet razpustil. Dne 30.
t. m. se bodo vršile volitve v novi
občinski svet.

**Republikanska vlada s cesarskim
klobukom.** Na Dunaju se je na Oto-
nov rojstni dan služila v cerkvi za-
obljube slovesna služba božja, ki se
je je udeležil kancler Vaugoin s čla-
ni vlade in poslanci krščanskooci-
jalne stranke. Pravijo, da je bila to
samo priprošnja služba božja »za
srečno sestavo nove vlade«. Po služ-
bi božji je pred cerkvijo nek plačan
brezposelni delavec vzklikal »Hoch
Habsburg!« Policija ga je aretirala.

**Madžari ne marajo Habsburžan-
ov.** Otonov 18. rojstni dan so praz-
novali v Budimpešti zelo skromno.
Le tuintam je kaka hiša izobesila za-
stavo. V baziliki sv. Stefana se je
služila slovesna sveta maša, kateri
so prisostvovali aristokrati. Ogrska
protihabsburška liga je poslala Oto-
nu v Steenokerzeel v Belgiji sledečo
protestno brzojavko: »Protihabsbur-
ška liga, ki sestoji iz 11 ogrskih in 3
ogrskoameriških društev, protestira
na svojem današnjem sestanku naj-
odločneje proti habsburški restavra-
cijski politiki. Restavracijsko politi-
ko vodijo aristokrati in služi name-
nom fevdalizma. Nasproti temu pa
vztraja delovno ljudstvo neomajno
na demokratičnih načelih Ludovika
Kossutha, vztraja na stališču detro-
nizacijskega zakona in ne želi, da bi
se 400 letni habsburški režim še na-
daljeval, ker je povzročil razkosanje
dežele in splošno bedo.«

Berlin dobi komisarja. Z ozirom
na slabo gospodarstvo občine Gross-
Berlin, bo občinski upravi dodeljen
finančni komisar, ki pa se ne bo smel
vitiati v druge reči kot v finančne
zadeve. Berlin ima namreč 90 mili-
onov mark deficita. Socijalisti ni-
majo v Berlinu sami večine, pač pa
bi jo imeli skupno s komunisti. Toda
komunisti delajo negativno politiko,
kot jo unganjajo tudi hakenkreuzlerji.
Zato pa mestno gospodarstvo ne mo-
re nikamor. Kako drugače je v tem
oziru na Dunaju!

**Znižanje poslanskih dnevnic v
Nemčiji.** Na predlog predsednika
Reichstaga, socijalističnega poslanca
Löbeja, se bodo dnevnice poslancev
znižale od 750 na 600 mark mesečno.
To je na okroglo 8000 Din.

Žrtve kapitalizma. V industriji
padajo žrtve, kakor so padale v sve-
tovni vojni. Morda vsak dan, vsak
teden, mesec itd. izginevajo iz delav-
skih vrst smrtno žrtve nezdod. Tako
je po vojni do danes bilo samo v
porurskih rudarskih revirjih okoli
10.000 smrtnih nezdod. Vrhutega je
bilo v tem ozemlju 70.000 večjih in
manjših drugih rudniških nezdod, v
katerih so bili rudarji pohabljeni.
Tako je ugotovila državna konferen-
ca Zveze rudarjev.

**Najemnine so za deset odstotkov
znižali.** Ne pri nas, temveč v Italiji,
so hišni posestniki znižali najemni-
ne za deset odstotkov, seveda ne
prostovoljno, ampak na podlagi dik-
tata. To je storil Mussolini, ki je
dal znižati plače ter mezde za 12 od-
stotkov, ker ima fašistična država
nad milijardo lir (3 milijarde Din)
primanjkljaja. Včasih so naši hišni
posestniki klicali po kakem Musso-
liniju, sedaj si ga menda ne želijo
več. Najemnine so se pri nas za več
sto odstotkov v zadnjih letih zvišale,
ne da bi se bile tudi plače in mezde
za samo eno paro zvišale.

Angleška vlada v Palestini se ne
mara zameriti ne Arabcem in ne Zi-
dom. Svoj mandat nad Palestino ho-
če vsekakor obdržati tudi v bodoče,
vendar jo skrbi veliko število arab-
skega prebivalstva, ki je brez zem-
lje. Zato namerava vlada garantirati
posojilo 2 in pol milijona funtov šter-
lingov v svrhu nakupa zemlje 10.000
arabskim poljedelcem. Angleška vlada
namerava izdati posebno »belo

knjižo« o svoji politiki v Palestini od
leta 1922 dalje, v kateri bo tudi iz-
razilo priznanje Zidom za njihovo ve-
liko kulturno delo v Palestini, ki ga
bo tudi v bodoče podpirala, v kolik-
or bo v skladu z interesi vsega pa-
lestinskega prebivalstva.

**Za in proti novi diktaturi v Špa-
niji.** Španija se še vedno ni pomirila.
Generalna stavka z običajnimi de-
monstracijami in spopadi s policijo
se še vedno nadaljuje. Kralj Alfonz
se je za hrbtnost ministrskega pred-
sednika Berenguera pogajal z razni-
mi desničarskimi in vojaškimi krogi
radi obnovitve diktature. Ko je Be-
renguer za to zvedel, je bil jako ne-
voljen in je rekel, naj kar poskusijo
zopet s tem, ampak na svojo odgo-
vornost. Posledice naj iniciatorji no-
sijo sami. Prejšnje diktature bi Špa-
nija danes več ne prenesla. Tak po-
izkus bi bil zelo nevaren za samo
monarhijo.

Stalin dementira svojo smrt. —
Sam Stalin dementira iz Moskve iz-
mišljene vesti, da je izbruhnila v
Moskvi vojaška vstaja in da bi bil on
ubit.

Stalin zapira. Berlinski ruski so-
cialnodemokratični list poroča iz ve-
rodostojnega vira, da so v zvezi z za-
porom predsednika notranjega so-
vjeta komisarja Sircova bili odvedeni
v zapor tudi mnogi drugi komu-
nisti, kakor Andrejev, član vrhovne-
ga vojnega sveta in general Blücher,
vrhovni poveljnik sovjetske vojske
na Daljnem Vzhodu, ki se je v boju
s Kitajci še nedavno proslavil. Vzrok
aretacij je izsleditev tajne organiza-
cije. Sumijo, da je bil Sircov vodja
te organizacije, dasi ga je smatral
Stalin za vdanega prijatelja. Centra-
la glavnih zarotnikov je bila zase-
žena v službenem stanovanju vrhov-
nega poveljnika pošte in telegrafa,
Antikova. V zvezi z zarotniki je bilo
tudi nekaj častnikov, kakor zlasti
Stalinov prijatelj, general Rijutin.
Zaroto je izdal Rykov, ko je prišel
do prepričanja, da prevrat ne bi
uspel. Rykov ni šel v zapor, nego
samo na »odpočitek«, kar pomeni to-
liko, kakor da je v pregnanstvu in
pod nadzorstvom.

**Nov petletni gospodarski načrt
v Rusiji.** Ker se bo sedanji petletni
gospodarski načrt v Rusiji baje iz-
vršil v štirih letih, je prezidij naj-
višjega gospodarskega sveta sovjets-
ke Unije naročil sektorju za zbirko
načrtov, da naj izdelajo nov petletni
gospodarski načrt za dobo 1933 do
1937.

Nemiri na Formosi. Formosa je
veliko otočje v Tihem oceanu pod
oblastjo Japonske. Ze pred tedni se
je domače, malajsko prebivalstvo
spuntalo in pobilo 200 japonskih
častnikov in vojakov. Pred par dne-
vi so domačini zopet napadli več
policijskih postaj. Japonska vlada je
poslala na Formoso letalsko eska-
dro, da punt uduši.

Morilka proletarijata. Zdravstve-
ni odsek pri Društvu narodov v Ze-
nevi je izdal pred kratkim poročilo
o umrljivosti za tuberkulozo v raz-
ličnih deželah. Po tem poročilu se je
umrljivost za tuberkulozo v zadnjem
desetletju nekoliko zmanjšala. V
Nemčiji, na Škotskem, v Holandiji,
Belgiji in v Zedinjenih državah ame-
riških so izkazovali v letu 1929 po
10 smrtnih slučajev na 10.000 prebi-
valcev. V zadnjih desetih letih je
padlo število smrtnih slučajev za je-
tiko v Nemčiji od 200.000 na 60.000
letno, na Poljskem umre pri 30 mili-
onih prebivalcev letno 90.000 za je-
tiko. V New Yorku je bilo leta 1929
na 10.000 prebivalcev 8,5% smrtnih
slučajev jetike, v Berlinu 9,6% in v
Londonu 10,4%. Pred nekaj leti je
izkazovala statistika Jugoslavije pri
12 milijonih prebivalcev 60.000 umr-
lih za tuberkulozo letno. To se do
danes tudi ni dosti zboljšalo. Boj
proti tuberkulozi je torej velika na-
rodna in javna potreba, uspeh ima pa
le z izboljšanjem življenjskih pogojev
prebivalstva. Čimbolj kulturno je
ljudstvo in čim višji je njegov živ-
ljenjski standard, tem manj žrtev bo
našla jetika, spremljevalka bede.

**Dan železniških nesreč v Franci-
ji.** Radi velikega deževja so franco-
ske reke zadnje dni jako narasle in

Borba za krušne cene

Pruska vlada razbila krušni kartel.

Iz Berlina poročajo: Ker velike
krušne tovarne niso hotele slediti
majhnim pekem ter cene kruhu v
enaki meri znižati, je pruski notra-
nji minister prepovedal določanje
krušnih cen po kartelu. Splošna nem-
ška delavska zveza in zveza name-
ščencev objavljata oklic, glasom ka-
terega ne zahtevata samo splošnega
znižanja cen, ampak pozivata tudi
konzumente, naj izvajajo kontrolo,
da-li prodajne cene odgovarjajo na-
kupnim.

poplavile cele pokrajine. Blizu Nan-
tesa je reka Loire izpodkopala že-
lezniški nasip in povzročila, da se je
nasip sesedel. V petek ob 10. uri
zvečer je radi tega pariški ekspresni
vlak na nekem ovinku skočil iz tira
in se prekucnil v vodo, pri čemur je
mnoho potnikov izgubilo življenje.
Število vseh žrtev se še ni moglo
ugotoviti. Železniški čuvaj je opazil
veliko nevarnost in je tekel vlak
nasproti, da bi ga ustavil, a je bilo
že prepozno; tik poleg njega se je
dogodila katastrofa in so vozovi tudi
njega zmečkali. Na enak način je iz-
tiral brzovlak pri Chartresu, kjer so
bili trije mrtvi in deset ranjenih. Pri
Mortainu je iztiral osebni vlak, baš
ko je vozil čez železniški most. K
sreči tu ni bilo človeških žrtev, pač
pa velika stvarna škoda. Na postaji
Loguyon blizu Nancya sta pa trčila
osebni in tovorni vlak. Od potnikov
je bil eden ubit in trije ranjeni. To
je bil črni petek za francoske želez-
nice.

**Koliko prebivalcev imajo Zedi-
njene države.** Ljudsko štetje v Zedi-
njenih državah je končano. Našteli
so 122,277,046 prebivalcev.

**Plesni davek v Nemčiji se bo zvi-
šal.** Landvolkspartei (kmečka stran-
ka) zahteva zvišanje daveka na ples,
in sicer iz nujnih finančnih ozirov.

**Nadvojvoda Leopold Habsburški
obtožen tatvine.** Nadvojvoda Leopold
je v New Yorku v družbi z angle-
škim polkovnikom Townsendom,
prodal nekemu draguljarju biserno
ogrlico nadvojvodinje Marije Tere-
zije, brez njene vednosti. Ogrlica se
ceni na 450.000 dolarjev, prodala sta
jo pa za 60.000 dolarjev in si denar
razdelila. Leopold se mora sedaj za-
govarjati pred newyorškimi sodniki
radi tatvine.

**Silovit vihar nad srednjo Evro-
po.** Nad vso srednjo Evropo je v ne-
deljo divjal silovit orkan, ki je na-
pravil mnogo škode, kakor poročajo
iz Nemčije, Čehoslovaške in Avstri-
je. Na Dunaju so bile močno poško-
dovane skulpture na cerkvi sv.
Stefana. Na hišnih strehah je napra-
vil vihar mnogo škode. Podrl je tudi
veliko brzojavnih drogov ob železni-
cah, tako, da je bil promet za nekaj
časa ustavljen. Blizu 200 oseb je bilo
poškodovanih. Dunajsko rešilno mo-
štvo je moralo v 600 slučajih posre-
dovati. Tudi v Mariboru je bil v ne-
deljo opoldne hud vihar, ki se je kon-
čal s točo. Škode ni bilo.

V Oklahami (USA) je silovit or-
kan razdejal mesto Bethanji, do tal
porušil 200 hiš in ubil do 100 oseb.

**Na Madžarskem tudi ceste kra-
dejo.** Včasih smo čitali, da v Romu-
niji kradejo železnice, sedaj pa po-
ročajo iz Madžarske, da so v me-
stu Pest-Erszbet ukradli cesto. Tam-
kajšnji policiji se je namreč ja-
vilo, da so neznan storilec neko ce-
sto do dva metra globočine popolno-
ma izkopali in material odpeljali.
Policija je ugotovila, da so neki po-
sestniki skozi več tednov cesto odko-
pavali ter material vozili k nekim
novim zgradbam, ker so ga rabili za
izravnavanje terena.

Posnemajte! Za tiskovni sklad je
daroval Josip Oslak Din 10.—. Iskre-
na hvala!

**Ali si že poravnal naroč-
nino? Ako še ne, stori
svojo dolžnost takoj!**

Nezakonska mati pred župnikom.

Radi nauka nezakonski materi obsojeni
župnik Martin Erhatič od Sv. Jakoba v Sl. g.

Meseca februarja 1930 je pri Sv. Jako-
bu v Slov. goricah porodila kmečka hči
A. P. nezakonskega otroka. Ko je babica
prinesla otroka k župniku Martinu Erhatiču
krstit, je ta naročil babici, da mora priti
nezakonska mati k »nauku«.

Ta »nauk« župnika Martina Erhatiča, ki
se je vršil dne 7. marca 1930 v farovžu,
pa je tako izpadel, da je prišla cela za-
deva tega nezakonskega rojstva pred ma-
riborsko okrožno sodišče.

Nezakonska mati A. P. je namreč radi
tega nauka župnika Martina Erhatiča tožila
radi žaljenja časti, in je navajala v tožbi,
da je župnik začel z naukom na ta način:

»Ti si sedaj v 18. letu.«
»Ne, sedaj sem v 20. letu, ker bom 24.
aprila 20 let.«

»Kaj sedaj mi boš še nazaj govorila,
Ti si največja kurba Spodnjega St. Jakob-
skega dola, celi fari delaš špot.«

»Dosedaj me še nihče ni videl, da bi
se s kom grdo obnašala.«

»Vlačila si se po plesih in muzikah, naj-
večja vlačuga si v Jakobskem dolu, odpu-
ščanja bi me morala prositi.«

Tožiteljica je potem še župnika prosila
za listek k velikonočni spovedi, a župnik
ji je osorno odvrnil, da ji listka ne da, ker
mora priti mati po njega, odprl vrata in
sunil nezakonsko mater skozi vrata na hod-
nik župnišča ter se zakričal »Marš forte«.

Pri mariborskem okrožnem sodišču so
izrekli, da je na podlagi pričevanja neza-
konske matere A. P. ugotovljeno, da je ob-
toženi župnik res izrekel vtoževane žaljive
besede, toda pri zaprtih vratih in oknih.
Izven dvoma je, da so vtoževane besede
take, ki izkazujejo drugi osebi nespošto-
vanje. Toda, ker se je žaljivi dogodek vr-
šil v župnijski pisarni pri zaprtih vratih in
oknih, je okrožno sodišče župnika Erhatiča
oprostilo.

Proti tej oprostilni sodbi pa se je to-
žiteljica A. P. pritožila na višje deželno so-
dišče v Ljubljani, kjer se je vršila ta teden
zopet prizivna razprava. Višje deželno so-
dišče je povabilo tožiteljico A. P. osebno k
razpravi v Ljubljano in jo tam ponovno za-
slišalo. Župnik Erhatič pa je že v Mariboru
sploh tajil, da bi bil izrekel napram toži-
teljici žaljivke, kakor so vtoževane. Toda
tudi prizivno sodišče ni verjelo župniku Er-
hatiču, ampak tožiteljici, nezakonski materi
A. P. ter ugotovilo, da za žalitev ni tre-
ba neposrednih prič in je obsodilo župnika
Martina Erhatiča na 240.— Din kazni, oz.
4 dni zopora in v plačilo pravnih stroškov.

Nezakonsko mater, tožiteljico A. P., je
zastopal odvetnik dr. Reisman, a župnika
Erhatiča dr. Veble. Kakor znano, je časopi-
sje že večkrat poročalo o tožbah župnika
Erhatiča.

Maribor.

Oh, ta Park-kavarna! Prejeli
smo: Mestna Park-kavarna je že zo-
pet zaprta. Če ne bi bila mestna, bi
bila v konkurzu, kot so oni nekdanji
mestni očetje, ki so njeno zgraditev
svoječasno močno forsirali, trdeč, da
je to podjetje za »veliki« Maribor
zelo potrebno. Zastonj je takratni
delavski zastopnik A. B. svaril pred
takimi eksperimenti, ker je bil trdno
prepričan, da ne bo iz tega nič, ker
Maribor ni Dunaj niti Gradec, kjer
podobna podjetja lepo prosperirajo.
Toda tega nasveta gospodarji niso
vpoštevali in so sklenili, da se dovoli
gradbo kavarne v mestnem parku.
In rezultat? Dosedaj sta že dva, ozi-
roma trije najemniki skrahirali ter
postali nesrečni, ker so vse imetje
zabili v to podjetje ter prišli končno
na »kant«. Seveda bo kdo rekel, saj
so si najemniki sami krivi, ker so
imeli zelo slabo potrebo. To je že
tudi deloma res. Toda samo deloma,
kajti Maribor ima danes najmanj
za 50 odstotkov preveč gostiln in
kavarn. Te vrste podjetij se usta-
navljajo, ne vsled ljudske potrebe,
marveč iz eksistenčne potrebe posa-
meznikov, ki bi radi dobro živeli sa-
mo od kupčije, ne zavedajoč se tega,
da je ljudstvo danes popolnoma izčr-
pano in da čuti, da niti za nujne po-
trebe nima več beliča. Kljub temu se
nam zdi neumestno, da bi se omenje-
ni lokal sedaj porabljal za nekaj
drugega, kot se je ponovno že pisalo
o tem, n. pr. za nekakšno galerijo
slik. Pač pa naj bi se kavarna oddala
solidni osebi, za nizko najemnino, ki
bi naj tamkaj točila kavo, mleko in
brezalkoholne pijače, seveda pristne,
in sicer brez godbe.

Preimenovanje ulic. Svoječasni
sklep mariborskega občinskega sve-
ta, da se sedanjo Kopališko ulico
imenuje Ulico 6. septembra in Sa-
mostansko ulico v Gosposvetsko ce-
sto, je banska uprava potrdila. Ni pa
potrdila, da bi se eno ulico imeno-
valo po v Trstu ustreljenih Sloven-
cih.

Seja mestnega občinskega sveta se vrši v četrtek, dne 27. novembra 1930 ob 18. uri v mestni posvetovalnici. Dnevni red: Proračun mestne občine mariborske za leto 1931.

Predavanje v »Svobodi«. V sredo, dne 26. novembra, ob pol 8. uri zvečer se bo vršilo drugo predavanje v letošnji sezoni in sicer v društvenih prostorih na Slomškovem trgu št. 6. Predaval bo prof. Teplý o obleki v raznih krajih in časih. Predavanje bo pojasnjevalo okrog 100 skioptičnih slik. Vabimo vse »Svobodaše« in tudi druge delavce, da se predavanja v čim večjem številu udeležijo. — Odbor.

Manufaktura, krzno, trenchcoati, Hubertus-plašči, usnjene suknje in pletenine. L. Ornik, Maribor, Koroska cesta 9. — Plačilne olajšave!

Polnilna peresa dobite že za 18 dinarjev v papirnici Ljudske tiskarne. Oglejte si jih!

Celje.

Predavanje »Svobode«. »Svoboda« priredi tudi letos serijo predavanj, počenši v sredo, dne 26. novembra t. l. v Delavski zbornici ob 8 uri zvečer s sledečim sporedom: Jugoslavija. Splošno vprašanje mladine. Kako je nastal stroj. Izvor in razvoj življenja. Zgodovina velikih kmetijskih bojev. Velika Britanija in Irska. Telesna kultura in delavski sport. Novi Dunaj. Kitajska. Japonska. Čuda svetovja. Oj, ta moda. Delavstvo vabimo, da se polnoštevilno udeležuje predavanj ter s tem podpre kulturno delo celjske »Svobode«.

Javna borza dela. *Ponuženo delo moških:* 5 konjskim hlapcem, 1 hlapcu za govejo živino, 1 hiš. hlapcu, 1 hišniku, 1 mazarju, 1 električarju-strojniku, 1 steklarju, 2 mizarjema, 1 sodarju, 4 čevljarjem, 4 krojačem, 11 vajencem. *Ženskam:* 1 kmečki

gospodinj, 21 kmečkim deklam, 1 kavarniški kuharici, 1 navadni delavki, 5 kuharicam, 14 služkinjam, 1 sobarici, 1 orožniški kuharici, 4 vajenkam.

Šoštanj.

Nadure v tovarni Woschnagg v Šoštaniu. Pretekli teden se je vršila pri okrajnem sodišču v Šoštaniu zanimiva razprava delavca Ignaca Zupana proti tovarni usnja Woschnagg & sin v Šoštaniu radi izplačila dodatka za nadure. Bil je to prvi slučaj, ki ga beleži kronika te tovarne v zadnjih letih, da je nastopil delavec proti tovarni s tožbo za nadure. Tovarna se je namreč najprej sklicevala zlasti na to, da je inspekcija dela potrdila njen delovni red, glasom katerega se morajo vsi protesti glede pogrešno izplačanih zaslužkov takoj prijaviti. Razen tega se je tovarna sklicevala na to, da so bile nedavno regulirane mezde z izrecno pripombo, da se nadure ne plačajo. Delavec Zupan Ignac pa je vseeno vložil tožbo proti tovarni po odvetniku dr. Reismanu iz Maribora ter povdarjal, da gornji izgovori tovarne niso upoštevni, ker zakon o zaščiti delavcev izrecno določa, da je predpis glede plačevanja nadur s 50% dodatkom prisilnega značaja in torej nobeno drugo določilo v delovnem redu nima veljave. Posebno pa inspekcija dela ne more takšnih določil zakona o zaščiti delavcev spreminjati, ampak je nasprotno, baš dolžnost inspekcije dela, da pazi na točno izvrševanje določil zakona o zaščiti delavcev. To stališče si je osvojilo tudi sodišče. Tovarna Woschnagg je nato delavcu Zupanu izplačala na razliki za nadure znesek Din 1789.— in odvetniške stroške. Delavec pa pri tem opozarjamo, naj pazijo, kakšni delovni redi visijo po tovarnah, ker dostikrat delavci niti ne slutijo, kakšne zanjke so zanje v raznih delovnih redih, na katere se delodajalec potem sklicuje, če pride spor z delavcem pred sodišče. Predvsem bi priporočali, da se delavci takoj pritožijo na bansko upravo, če ima kaka tovarna delovni red, ki se ne strinja s predpisi zakona o zaščiti delavcev.

Studenci pri Mariboru

Dramatična sekcija »Svobode« vprizori na splošno željo, dne 30. novembra 1930 v telovadnici zadnjikrat veseloigro »Trije ptički« in »Ti-

hotapci«. Igra godba glasbenega društva železniških delavcev. Čisti dobiček je namenjen za odplačilo telovadnega doma.

Ljudska univerza. V četrtek, dne 27. t. m. ob 19. uri predava strokovni učitelj g. Lavrenčič o telesnem razvoju otroka do šestega leta.

Kulturni pregled.

Proslava redkega jubileja.

Delavsko izobraževalno društvo »Svoboda« v Varaždinu proslavi 29. in 30. novembra t. l. 25 letnico svojega obstoja.

Že četrto stoletja obstoja v Varaždinu to delavsko izobraževalno društvo. Ves ta čas je vestno vršilo svojo kulturno-prosvetno nalogo med delavstvom. »Svoboda« je bila vedno plamenica prosvete med varaždinskim proletariatom. — In sedaj praznuje svoj časten in redek jubilej. Petindvajset let težkega in naporenega dela je to. V vodstvu »Svobode« so mladi, sposobni in agilni sodrugi. Z našo centralo »Svoboda« stoji varaždinska »Svoboda« v sodružnih stikih in skupnem delovanju.

25 letnice se udeležijo tudi »Deloder« Svobode iz Ljubljane. V mestnem gledališču bo v soboto 29. zvečer nastopil z dramo Maksima Gorkija »Na dnu«, a v nedeljo 30. popoldne z Gogoljevo komedijo »Ženitev«.

V nedeljo 30. dopoldne bo jubilejno zborovanje, kjer bo govoril

tudi profesor in sociolog iz Zagreba, dr. Kus-Nikolajev, znani proletarski mislec, ter dr. Božidar Adžija. Popoldne bo pa nastopila športna sekcija »Svobode« z varaždinskim športnim klubom.

Zvečer pa je ljudska veselica s plesom.

Svobodaši v Sloveniji in drugi organizirani delavci častitamo »Svobodašem« v Varaždinu na redkem jubileju in kličejo:

Zasučimo rokave in delajmo še vztrajnejše, da se čimpreje pojavi veliki dan, ko bo ČLOVEK vstal in se DELO poveljča. Svobodaš.

Umetniška Matica v Ljubljani pozivlja vse svoje člane in poverjenike, da poravnajo svoje obveznosti. Zadnji, nepreklicni rok je do 30. t. m. Nevrnjene bloke bomo smatrali za prodane. Slike in knjiga bo izšla okoli 15. decembra, tako da bodo edicije za Božič že v rokah članstva. Slikar Ivan Kos je izdelal dva krasna lesoreza (Stari Maribor), monografija obeh slikarjev Vidmarjev pa bo očarala vsakega ljubitelja umetnosti. Vse tri izdaje pa bodo daleko prekašale lanske. Ob tej priliki opozarjamo vse ljubitelje umetnosti, da se do zgornjega roka še vedno lahko priglase za člane. Članarina 24.— Din je tako majhna, da si lahko vsakdo umetniško okraši svoje stanovanje. Priglasite se po dopisnici ali pa pošljite kar članarino po poštni položnici. Številka našega čekovnega računa je 12.881. Umetniška Matica v Ljubljani. Poljanski nasip 12.

»Snaga«, ilustrirani delavski list za kulturo in sport. Izšla je novembarska številka tega velezanimivega delavskega kulturnega lista z bogato vsebino. — »Snaga« izhaja v Sarajevu (pošt. pret. 181). Mesečna naročnina Din 3.—, za celo leto Din 30.—.

MALA NAZNANILA.

Vsi letni naročniki dobe **zastonj** 14 karatno originalno ameriškansko

zlato nalivno pero

ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon**, (900 strani, 32 tabel) ali eno **prvovrstno radijsko cev**.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio« welt«. Naroča se Administration der »Radio« welt« Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Vulkaniziranje

Gumiji za avtomobile, kolesa, snežne čevlje, galoše itd. se sprejemaj v popravilo po solidnih cenah.

PETELIN, Maribor, Glavni trg 4.

Usnjate rokavice v veliki izbiri

tu in inozemske **nogavice** po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki

Marija Sieber,

Maribor, Glavni trg 14, proje Gosposka 9.

ČITAJTE!

socijalno dramo Rudolfa Golouha

KRIZA.

Naroča se pri upravi »Delavske Politike« v Mariboru, Ruška cesta 5. Vsaka naša knjižnica, vsak naš čitatelj mora naročiti to našo najboljšo socijalno dramo.

Elektrotehnična delavnica PRATTES & TRABI, Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravi vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovlanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Posestniki avtomobilov in motornih koles, pozor!

Kupujem že rabljeno

pneumatiko, avtomobilnih in motornih koles, v vsaki množini, po najvišjih dnevnih cenah.

JUSTIN GUSTINČIČ,

Maribor, Tattenbachova ulica št. 14

V tekstilnem bazarju Vetrinjska ulica št. 15

Maribor

se dobi pristno angleško sukno za obleke, plašče, svilo, platno itd. po najnižjih cenah. — Oglejte si izložbe.

Naročajte

novi izišlo knjigo

„Taškent“ kruha bogato mesto

od Aleksandra Neverova. Prevod preskrbel I. Vuk. Knjiga je lepo opremljena v kartonskih platnicah in stane 17 Din, v platno vezana 28 Din. Dobi se pri založništvu mesečnika »Svoboda« Ljubljana in v vseh knjigarnah.

Stalna priložnostna prodaja velike zaloge

nogavic, telovnikov, puloverjev,

vsakovrstnih hišnih in kuhinjskih potrebščin, posebno

karlovarške porcelanaste posode

pri Kormann-u, oddelek ostankov, Maribor, Gosposka ul. 3

Hitro se en zvezek!

od Papirnice

Ljudske tiskarne
Slomškov trg 6

Popravila ur

srebrnine, kakor tudi gramofonov najboljšo, hitro in poceni

M. JGER-JEV SIN
URAR
Maribor, Gosposka 15

Kupujte svoje potrebščine pri naših inserentih.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon števil. 2324.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Rotovški trg števil. 6.

Posojila dajemo po ugodnih pogojih!

Vloge obrestujemo po 7% proti trimesečni odpovedi.